Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען. אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין פעסט וואיטצנער בולוואר נומ׳ 29, וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וועכענטליך (מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג, אונד קאסטעט)
פיר עסטערייך-אונגארן: גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו., האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו., פירטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד: גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו', האלביעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו', פירטעליעהר' 2 גולד. 75 קר' ע' וו'.

Nr. 49. דרייצעהנטער יאהרגאנג. פעסט, פרייטאג ל׳ ניסן ה׳תרמ״א. Pest, den 29. April 1881.

דער קריעג אין טוניס.

נון האבען וויר ווידער איינען קריעג, וועלכער דורך איינע בעדייטענדע אייראפעאישע מאכט, נעמליך דורך פראנקרייך, אין טוניס, אין נארד-אפריקא, געפיהרט ווירד. ווענן מאן אויף דעם מיטטעללענדישען מעערע פאן פאלעסטינא אויס, אן דען נארד-קיסטען אפריקאס געגען וועסטען רייזט, זא טריפפט מאן היער פאלגענדע שטאאטען, ערסטענס, עגיפטען מיט איינעם וויצע-קאניג אונטער דער אבערהערשאפט דעס סולטאנס; צווייטענס טריפאליס, וועלכעס גאנץ דעם סולטאן געהארט; דריטטענס טוניס, וואו איין מאהאממעדאנישער הערשער אונטער דעם טיטעל „ביא" זעלבסטשטענדיג רעגיערט אונד נור וועניג אונטער דער אבערהערשאפט דעס סולטאנס שטעהט; פיערטענס אלגיער, וועלכעס יעטצט פאן פראנקרייך בעהערשט ווירד, אונד פינפטענס מאראקקא, וועלכעס פאן איינעם זעלבסטשטענדיגען סולטאן רעגיערט ווירד. דיא לעטצטערען פיער נארד-אפריקאנישען שטאאטען, נעמליך: מאראקקא, אלגיער, טוניס אונד טריפאליס, טראגען אויך דען געמיינזאמען נאמען „דיא בערבערייא", וויל זיא מייסטענס פאן „בערבערן", דאס הייסט: פאן ווילדען אראבערן, בעוואהנט ווערדען. דיא זעע-רייבערייא אויף דעם מיטטעללענדישען מעערע ווארדע מייסטענס פאן דיעזען בערבערן בעטריעבען; דיא בעריבטען אייראפאער ווארדען פאן איהנען אויפס גרייזאמסטע מיסהאנדעלט, וועסהאלב מאן אויך דען בערבערן דען נאמען „בארבארען" בייגעלעגט האט.

אלגיער וואר יאהרהונדערטע הינדורך איינע בעדייטענדע אראבישע פראווינץ, וועלכע בינאהע דאס גאנצע מיטטעללענדישע מעער בעהערשטע. אים יאהרע 1492 זינד אויך פיעלע יודען אונד מאהאממעדאנער, וועלכע אים שפאניען פערטריעבען ווארדען, נאך דער בערבערייא אונד נאמענטליך נאך אלגיער געקאממען, וואו זיא זיך ניעדערגעלאססען אונד איינע נייע היימאטה געגרינדעט האבען. דיא זעע-רייבער פאן אלגיער וואהרען אויף אללען מעערען געפירכטעט, וויל זיא דורך איהרע רייבעריען דיא זעע-פאהרט אונזיכער מאכטען. עס האבען וואהל שאן פיעלע פאן דען זאגענאננטען „קארזארען" אויס טוניס אונד אלגיער געהארט, וועלכע אללע מעערעס-שיפפע איבערפאללען אונד אויסגעפלינדערט האבען. קאיזער קארל דער פינפטע וואללטע שאן אים יאהרע 1541 דאס רייבערישע אלגיער עראבערן, וואס איהם אבער ניכט געלינגען קאנטע, אונד צוואר, וויא עס אין דער זאגע הייסט, דורך דאס געגענ-ווירקען איינעם קאבבאליסטישען ראבבינערס.

ערסט אים יאהרע 1830 קאננטע עס דעם פראנצאזישען קאניג קארל X. געלינגען, אלגיער צו עראבערן. עס ווארדען דאמאלס פראנצאזישע שיפפע פאן דען אלגירישען זעע-רייבערן אויסגערויבט. דער פראנצאזישע קאנזול אין אלגיער ווארדע מיסהאנדעלט, וועסהאלב פראנקרייך מיט אלל זיינער מאכט דיעזעם רויבשטאאטע בייקאממען מוסטע.

אינדעססען האטטען דיא פראנצאזען פאם יאהרע 1830 ביז 1847 געניג צו קעמפפען, ביז זיא אלגיער פאללשטענדיג אונטעראבטען אונד דארט דיא רוהע הערשטעללען קאננטען. דער געפעהרליכסטע געגנער דער פראנצאזען וואר דער בעריהמטע אראבישע פירסט אונד העלד אבד-על-קאדער. מעהרערע יאהרע הינדורך קעמפפטע ער מיט אבוועכסעלנדעם גליקע אונד ערפאלג געגען דיא פראנצאזען, צווימאל האטטען דיא פראנצאזען בעדייטענדע ניעדערלאגען ערליטטען, ביז עס איהנען געלאנג, דען אבד-על-קאדער צו בעזיעגען. באלד אבער בעגאנן אבד-על-קאדער אבערמאלס דען „היילינען קריעג", וויא ער איהן נאננטע, געגען דיא פראנצאזען. דיעזע פיהרטען נון אבערמאלס דען קריעג געגען דיא ווידערשפענסטיגען אראבער מיט גראססער גרויזאמקייט, ביז ענדליך אים יאהרע 1847 זיך אבד-על-קאדער דען פראנצאזען גענצליך ערגעבען מוסטע.

אינדעססען וואללטען דיא אראבער אין אלגיער אים יאהרע 1871 דיא ניעדערלאגע פראנקרייכס געגען דייטשלאנד דאצו בענוטצען, אום זיך פאן פראנקרייך לאזצורייסען, וועלכער פלאן אבער רעכטצייטיג פערייטעלט ווארדע.

אויך אנפאנגס דעס יאהרעס 1879 וואר אין אלגיער איינע רעוואלוציאן געגען דיא פראנצאזישע הערשאפט אויסגעבראכען, דיא אראבער אין אלגיער וואללטען זיך ווידער פאן פראנקרייך לאזרייסען אונד מיט אללען איבריגען שטאאטען אין נארד-אפריקא איין גראססעס שטארקעס אראבישעס רייך גרינדען. יא, דיעזע שטאאטען נארד-אפריקא'ס וואללטען ניכט איינמאל מעהר דיא אבערהערשאפט דעס סולטאנס פאן קאנסטאנטינאפעל אנערקעננען, דא זיא פאן קיינער אייראפעאישען הערשאפט וויססען וואללטען. זיא צעלטען פיעלמעהר דאראויף הין, אין גאנץ נארד-אפריקא איין גראססעס אראבישעס רייך אונטער איינעם איינהיימישען רעגענטען הערצושטעללען.

אבער יענע רעוואלוציאן אין אלגיער קאננטע פאר צוויי יאהרען פאן דען פראנצאזען ווידער אונטערדריקט ווערדען. נון אבער ווארדע אין לעטצטערער צייט דיא פראנצאזישע פראווינץ אלגיער ווידער זייטענס דער ווילדען אראבער אין טוניס, וועלכע דען נאמען „קרומירס" פיהרען, זעהר שטארק בעדראהט. דיעזע קרומירס אים טוניס מאכטען אפט רייבערישע איינפעללע אין אלגיער אונד ריכטעטען אויך דיא דארטיגען אראבער געגען דיא פראנצאזישע הערשאפט אויף. דיעזעס געשאה צו וויעדערהאלטענמאלען. פראנקרייך קלאגטע ביא דעם „ביא" (בעהערשער פאן טוניס); אבער דער ביא וואללטע אדער קאננטע ניכט זיינע קרומירס ציכטיגען, אונד זא מוסטען יעטצט דיא פראנצאזען זעלבסט אין טוניס קריעגעריש איינריקען, אום זעלבער דיעזע קרומירס זאממט דעם ביא צו ציכטיגען — אונד ווענן דיעס געלינגט — גאנץ טוניס צו עראבערן.

דיעזער שטאאט טוניס אם מיטטעללענדישען מעערע איזט וואהל דער קליינסטע, אבער דער פרוכטבארסטע דער עהעמאליגען בערבערישען רויב-שטאאטען נארד-אפריקא'ס. טוניס איזט נור 118400 קוואדראט קילאמעטער גראס אונד בעזיטצט צוויי מיללאנען איינוואהנער, מייסטענס אראבער, 45000 יודען אונד 25000 קאטהאליקען. טוניס שטעהט זייט דעם יאהרע 1575 אונטער טירקישער אבערהאהייט אונד ווירד פאן איינעם ביא רעגיערט. טוניס האט איינע ארמעע פאן נור 30,000 מאנן, צוויי קריעגס-שיפפע מיט 10 קאנאנען.

אם 26-טען אפריל איזט עס נון דען פראנצאזען געלונגען, דיא טוניזישע אינזעל טאבארקא אין דער נעהע דער אלגיריש-טוניזישען גרענצע צו עראבערן. פאן דא אויס ווערדען דיא פראנצאזען פאם נארדען הער געגען דיא קרומירס פארגעהען קאננען. אויסערדעם האבען אויך שאן דיא פראנצאזען אן דער אסטליכען גרענצע פאן אלגיער דריי בעדייטענדע ארמעען אויפגעשטעללט, אום דיא קרומירס אויך פאם וועסטען אונד זידען אויס אנגרייפען צו קאננען. דיא קרומירס זאללען פאן אללען זייטען אומצינגעלט אונד אומרינגט ווערדען, אום זיא אויף איינמאל ערדריקען צו קאננען. פאללייפיג זינד דען קרומירס אללע וועגע, אויף וועלכען זיא זיך מיט דען ווילדען אראבערן אין זיד-אלגיער פעראייניגען קאננטען, אבגעשניטטען ווארדען. פאר אללעם זאללען דיא טוניזישען שטעדטע קעף אונד בעשא פאן דען פראנצאזען איינגענאממען ווערדען — אונד ווענן זיא בערייטס בעשא אין הענדען האבען ווערדען, וואללען זיא דאנן דירעקט נאך דער הויפטשטאדט טוניס מארשירען, אונד דא דעם ביא דיא אונטערווערפונג דיקטירען.

איינע פאריזער דעפעשע פאם 27-טען אפריל מעלדעט: 1500 קרומירס ווארדען פאן דען פראנצאזען אנגעגריפפען אונד ווייט צוריקגעווארפען. טראטצדעם דער ביא צו וויעדערהאלטענמאלען דיא פערזיכערונג געגעבען, דאס זיינע רעגולערען סאלדאטען דען קרומירס אין דעם קאמפפע געגען דיא פראנצאזען ניכט מיטהעלפען ווערדען, זא זאהען דיא פראנצאזען דעננאך אונטער דען קרומירס צאהלרייכע טוניזישע רעגולערע סאלדאטען. אין דיעזעם קאמפפע פאם 27-טען אפריל געגען דיא קרומירס פערלארען דיא פראנצאזען נור 2 טאדטע אונד 10 פערוואונדעטע. דיא קרומירס שאססען אויף דיא פראנצאזען, ווארדען יעדאך פאן דער פראנצאזישען ארטיללעריע שנעלל פערטריעבען. דיא פראנצאזישע ארמעע איזט בערייטס ביז צור טוניזישען שטאדט קעף פארגעדרונגען. דיא ערשטירמונג דיעזער טוניזישען שטאדט דירפטע באלד דען פראנצאזען געלינגען.

ביזהער האט פראנקרייך 30,000 מאנן געגען טוניס געזענדעט. אויסערדעם געהען נאך 10,000 מאנן נאך אלגיער, אום דארט יעדע רעוואלוציאן דער ווילדען אראבער הינטאנצוהאלטען. אינדעססען ווירד דיעזער קאמפף ניכט זא לייכט זיין, דענן עס געהרט גאר צו געוואלטיג אונטער דען אלגירישען שטעממען, וועלכע נאך אימער דיא קאטהאלישע הערשאפט דער פראנצאזען האססען. קליינע פראנצאזישע ארמעע-אבטהיילונגען אונד פראנצאזישע בעאמטע ווערדען אפט פאן דען אין אלגיער הערומשטרייפענדען רייבער-באנדען בערויבט אונד ערמארדעט — אונד ווענן דיא פראנצאזען דיא מינדעסטע ניעדערלאגע אין אלגיער ערלידען, זא ווירד דיעזעס אללע אראבער אין אלגיער אנשפארנען, אום איינען אויפשטאנד געגען דיא פראנצאזען צו שטיפטען.

וויא עס הייסט, וויל פראנקרייך נאך אונד נאך זיינע אייראפעאישע ארמעע אין נארד-אפריקא ביז אויף 100,000 מאנן ברינגען, אום נור דא איינען גלענצענדען זיעג ערריננען צו קאננען, דאמיט דער רוהם זיינער ארמעע, וועלכע אים יאהרע 1870 זא שטארק געליטטען, ווידער הערגעשטעללט ווערדע. — נון אבער ווירד איטאליען דען פראנצאזען דיעזען זיעג איבער טוניס ניכט גאננען. טוניס ליעגט גראדע זיד-איטאליען געגענאיבער, וועלכעס פאן דעמזעלבען נור דורך דאס מיטטעללענדישע מעער געטרעננט איזט. איטאליען האט שאן לענגסט איין אויגע אויף טוניס, אום עס אן זיך צו רייסען, אונד ווירד עס דאהער ניכט זא לייכט צולאססען, דאס זיך פראנקרייך אין דען בעזיטץ פאן טוניס זעטצע — דער ביא פאן טוניס זיעהט שאן דען זיעג דער פראנצאזען פאראויס, אונד ער ווענדעט זיך אן [illegible]

נעהמען אונד דיעזעלבען אום שפּאָטטפּרייזע צו פערשליידערן. עס וואר אלזאָ דאס נייע געשעפט אונטער דער פירמא „עדוארד פריעד עט קאמפ.“ בלאָס צו דעם צוועקע ערעפפנעט, אום פיר דיא וואארען שנעלל געלד הערייגציבעקאָממען אונד אין דיעזער ווייזע דיא פעסטער גראָסהענדלער צו בעטריגען. אין דער קאססא דעם מאָריין דייטש פאנדען זיך בלאָס 36 גולדען פאָר. אן וואארען וואר נאָך איין פאַרראַמה אים ווערטהע פאָן עטוואַ 16000 גולדען. איבריגענס האבען דיא ביידען יונגען העררען יאָזעף דייטש אונד עדוארד פריעד וועהרענד דער קורצען צייט דעם בעשטאנדעס איהרעס געשעפטעס אויך זאָנסט שולדען פאָן פיעלען טויזענדען געמאכט. (ליידער פיהרט דיא זוכט נאָך שנעללעם רייכווערדען געוואָהנליך צו זאָלך טרויריגעם ענדע.)

*) (טעסטאמענט איינעס עדלען יודען.) אוים זאמבאָר (גאַליציען) ווירד בעריכטעט: אם 29-טען פעבער 1880 שטארב היער דער יידישע קויפמאנן אזיאס גאָטטהעלף. אין זיינעם טעסטאמענטע פערמאכטע ער דען פיערטען טהייל זיינעס הינטערלאססענען פערמאָגענס צו וואָהלטהעטיגען צוועקען. זאָ האט ער ציר ערריכטונג איינעס יידישען שפּיטאלס זיין איינענעס שטאָקהאַעס הויז פערמאכט נעבסט איינעם בעטראַגע פאָן 40,000 גולדען. פערנער פערמאכטע ער 20,000 גולדען ציר גרינדונג איינער יידישען הויפּטשולע אין זאמבאָר. דיא טעסטאמענטס-פאָללשטרעקער איבערגאבען נון דעם רייכסאנגס-אבגעאָרדנעטען דר׳ אָטטאָ הויזנער איינע פעטיציאָן אן דען רייכסראטה, וואָרין זיא ביטטען, דאס מאן דיא פאָן יעדער הינטערלאססענשאפט צו ענטריכטענדען געביהרען אן דען שטאאט בעטרעפּפס דער ערוועהנטען שטיפטונג נאכלאססען מאָגע. דער העררר אבגעאָרדנעטע פערשפּראך, דיעזעס געזוך מיט פאללעם נאכדרוקע צו אונטערשטיטצען. (וויר גלויבען, דאס דיא פינאנצבעהאָרדע, נאמענטליך דער פינאנצ-מיניסטער, דא עהער אבהעלפען קאָננטע. דער רייכסראטה קאנן דאך ניכט בעציגליך דיעזעס איינען פאללעס איינע אויסנאהמע פאָן דעם אללגעמיינען געזעטצע מאכען. פריילך זאָללטע יעדעם פארלאמענט איין פיר אללעמאל דיא בעשטיממונג אויסשפּרעכען, דאס פאָן איינער הינטערלאססענשאפט צו וואָהלטהעטיגען צוועקען איינע שטאאטס-געביהר ניכט צו ענטריכטען זייא.)

*) (גוט בעצאהלטע ווייזיטען.) אוים לאָנדאָן ווירד בעריכטעט: דאס גראב דעם לאָרד בעאקאָנספיעלד בעפינדעט זיך אין דער נעהע דער רוהע-שטעטטע זיינער פערשטאָרבענען פרויא. זיינעס פערשטאָרבענען ברודערס יאקאב דע איזראעליס אונד איינער פערשטאָרבענען פרויא, נאמענס וויליאמס. דיעזע וואר יידין אונד פערעהרעין דעם שטאאטס-מאננעס בעאקאָנספיעלד. שאָן אים יאהרע 1851 איבערגאב זיא דעמזעלבען 1000 פפונד שטערלינג אלס ביטראג צו דען וואהל-שפּעזען, דא לאָרד בעאקאָנספיעלד דאמאלס אין איינעם וואהל-בעצירקע אלס דעפּוטירטענ-קאנדידאט אויפטראט, וואָ דער זיעג אָהנע געלד אונדענקבאר וואר. דאנן פערמאכטע דיא פרויא אלל׳ איהר פערמאָגען דעם בעאקאָנספיעלד אונטער דער בעדינגונג, וועננ ער זיא יעהרליך צווייםאל מיט זיינעם בעזוכע בעעהרען ווירד. דיא פרויא לעבטע נאָך 6 יאהרע. לאָרד בעאקאָנספיעלד מאכטע איהר אלזאָ אים גאנצען 12 וויזיטען. אלס זיא שטארב, ערבטע בעאקאָנספיעלד איהר פערמאָגען, וועלכעס אין 50,000 פפונד שטערלינג (איינע האלבע מילליאָן) בעשטאנד נעבסט זעהר קאָסטבארען יוּוועלען אונד איינער זעהר רייכען ביבליאָטהעק. דיא 12 וויזיטען וואָרען אלזאָ רעכט גוט בעצאהלט.

*) (אן דיא העררען אבאָננענטען דעס „יידישען פאמיליענבוכעס“) דא דיעזער טאגע דאס 7-טע העפט צור פערזענדונג געלאנגט, ערזוכע איך אלל׳ יענע אבאָננענטען דעס „יידישען פאמיליענבוכעס“, דיא נור אויף 6 העפטע פּרענומערירט וואָרען, איהר אבאָננעמענט פריינדליכסט אונפערציגליך ערנייערן צו וואָללען, דאמיט דיא צוזענדונג קיינע אונטערברעכונג ערליידע. פּרענומעראציאָנס-פּרייז 6 העפטע 1 גולדען 50 קר׳, אללע 12 העפטע 3 גולדען. האָכאכטונגספאָלל מ׳ עהרענטהייל, בודא-פּעסט, קאָניגגאססע נוממער 40.

נ א כ ט ר א ג.

אוים לאָנדאָן ווירד פאָם 26-טען דיעזעס טעלעגראפירט: דער מיטארבייטער דעס וועלט-בלאטטעס „דיא טיימס“ האטטע איינע אונטערעדונג מיט דעם העררשער פאָן טוניס. דיעזער זאגטע: „דער געזאנדטע פראנקרייכס האט מיר שאָן לענגסט דען קאָמישען אנטראג געשטעללט, דאס איך מיך אונטער דיא אָבערהערשאפט פראנקרייכס שטעללע. איך קאָננטע דיעזען אנטראג ניכט אננעהמען, דא טוניס אונטער דער אָבערהערשאפט דעס סולטאנס שטעהע, דען איך אלס רעכטמעסיגען בעהערשער אנערקעננע. וועננ דיא פראנצאָזען מיט געוואלט דאס געביעט פאָן טוניס בעזעטצען, זאָ בין איך געצוואונגען צו שוואך, דער פראנצאָזישען ארמעע ווידערשטאנד צו לייסטען, אבער איך פראָטעסטירע געגען דיעזע געוואלטטהאט אונד איבערלאססע דעם רעכטסגעפיהלע דער אייראָפּעאישען גראָסמעכטע דאריבער צו ענטשיידען, אב פראנקרייך אונגעשטראפט דיעזען געוואלטשטרייך אויספיהרען זאָלל.“ —

☞ פיר דיעניגען, דערען פּרענומעראציאָן אם 1. מאי צו ענדע געהט, האבען וויר אין איהרע פארנען בלעטטער צור ערנייערונג איהרער פּרענומעראציאָן פּאָסט-אנווייזונגען היינגעלעגט — אונד וויר ערזוכען זיא היער נאָכמאלס, אויף דיא שטעללע דער אנווייזונג, וואָ דיא יידישען בוכשטאבען געדרוקט זינד, איהרע גענויעסטע אדרעס-שלייפע, אונטער וועלכער זיא דאס בלאטט בעקאָממען, הינציקלעבען, דא אונס דאס ביים דרוקע דער נייען אדרעס-שלייפען פאָן בעדייטענדעם פאָרטהיילע איזט.

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררן ה׳ שפּיעגעל אין פאקאפאָ: אין דיא אין נר׳ 11 געבראכטע נאָטיץ „ווידער דיא קאָנפערענץ אים מיניסטעריאום“ האט זיך איין דרוקפעהלער איינגעשליכען. — אנשטאטט „ימי הסכות“ מוס עס הייסען „חה״מ סכות“.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פּרייזע.

געטרייידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואר געסטערן מעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. 8000 מעטרצ׳ ווארדען פערקויפט.

ווייצען, טהייס- 100 מטרצ׳ 78,5 קילא 13.75 גולד. 200 מטרצ׳ 78,2 קילא 13.75 גול. 200 מטרצ׳ 78. קילא 13.70 גולד. 200 מטרצ׳ 77. קילא 13.60 גולד. 100 מטרצ׳ 76. ק׳ 13.25 גול. — 100 מטרצ׳ 75.5 ק׳ 13.10 גולדען. — 1000 מעטערצ׳ 76,2 קילא 11.77½ גולד. 1800 מטרצ׳ 73.2 קילא 12,62½ גולד. 1000 מעטערצ׳ 72.5 קילא 12.10 גולדען. 400 מטרצ׳ 77.8 קילא —,12 גולדען, 100 מטצ׳ 77.8 ק׳ 12.15 גול. 400 מטרצ׳ 76.4 ק׳ 11.20 גול. 800 מטרצ׳ 75. ק׳ 11.35 גולד. 150 מטרצ׳ 74 ק׳ 12,40 גול. (אללעס פער דרייא מאָנאטע.)

גערסטע 7.45 גולד.

קוקורוץ 5,75 5.80 גול.

האפער 6,40—6.75 גולד.

ווייצען פער פריה-יאהר 11,75 11,80 גול.

קוקורוץ באנאטער פער מאי-יוני 1881, —5.99 6,01 גולד.

האפער פער פריה-יאהר 6,50 — 6,52½ גולד.

וויענער פּרייזע.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 25-טען ד. מ. בעטרוג 3446 שטיק, דאפאָן וואָרען: 1693 אונגארישע 1067 פּאָלנישע אונד 686 דייטשע, דיא פּרייזע שטעללטען זיך פער 100 ק׳: אונגארישע מאסט-אָכסען 48—60,50 גול׳ פּאָלנישע 46—55 גולד. דייטשע 50—60 גולדען.

פערא נטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען קולטוס-געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס ש״ב וקורא, דער צוגליך ציטעמעסער פארבעטער איזט, פיר 10 קינדער דייטש אונגאריש אונד העבראיש אונטעררריכט לייסטען קאנן, פיר דען יאהרעס-געהאלט פאָן 400 גולדען נעבסט פרייער וואָהנונג זאָפאָרט צו בעזעטצען. רעפלעקטירענדע מיססען מיט צייגניסען פערזעהען ציר פראָבע ערשיינען אונד ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען שפּעזען פערגיטיגט.

האַרנאש (ביא סעגעדין), 1881.

2—3 יאָזעף עלקאן.

פּרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פּריכטע ווייצען	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראַמם
נאָרדאונגאריש׳ נייער	74	—.——.—
" "	75	12.——12.10
" "	76	12.20–12.30
" "	77	13.35–12.40
" "	78	12.45–12.50
" "	79	12.55–12.65
" "	80	—.——.—
פעסטער באָדען	—	—.——.—
" "	75	12.45–12.60
" "	76	12.70–12.80
" "	77	12.85–12,90
" "	78	12.90–12.95
" "	79	13.——13.05
" "	80	—.——.—
טהייס	—	—.——.—
" "	75	12.75–12.90
" "	76	13.——13.10
" "	77	13.20–13.30
" "	78	13.40–13.51
" "	79	13.55–13.60
" "	80	—.——.—
ווייסענבורגער	75	12.65–12.80
" "	76	12.85–12.95
" "	77	13.10–13.15
" "	78	13.25–12.30
" "	79	13.[illegible]
" "	80	—.——.—

פּריכטע	קוואליטעט פר. העקטאָל.	פער 100 קילאָגראַמם
קאָרן	72	10.70–10.40
גערסטע מאלץ	62	—.——.—
גערסטע פוטטער	62	7.——6.70
האפער	40	6.65 6.35
קוקורוץ באנאטער	75	6.90 5.80
אנדערער	73	5.75 5.80
הירזע	—	6.10 5.75

[illegible]			100 קי.
ווייצען	פער אָקטאָבער		10.75
	"		—.—
	פריהיאהר "		11.75
קוקורוץ	"		5,99
גערסטע	"		—.
האפער	"		6,85
"	"		—.—
רעפס	"		—.—

באללען-מעהל		פל.	קר.
נוממער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראַמם מיט זאק	22	—
" 1		21	40
" 2		[illegible]	[illegible]
" 3		2[illegible]	[illegible]
" 4		19	60
" 5		18	80
" 6		17	60
" 7		16	60
" 8		15	80
" 8½		14	80
שפּירִיטוּס: איסטע פעסטער פּריטאָריסט [illegible]		32	—
" נייער [illegible] קאַרטאָפּפעל		30	25

קורז-טאבעללע פאָם 26. אפּריל.

געלד-קורזע	פל.	קר.
זילבער-אַגיאָ	100	—
דוקאטען	5	54
שטיקע: בּ״אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	32
נאפּאָלעאָנד׳אָר	9	32
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	60
20 מארקשטיקע	11	48
פּאפּיער-רובעל	1	20
לאָזע.		
1854-ער 5פּערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	122	—
1860-ער " גאנצע	131	90
דעטטאָ " האלבע	133	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	175	50
דעטטאָ " 50 "	174	50
[illegible] רעגולירונגס	27	—
[illegible]-לאָזע	26	—
קרעדיט-לאָזע	183	90
[illegible]-לאָזע צו 40 גולדען	41	50
[illegible]-לאָזע	107	50
אינסבורגער לאָזע	25	—
[illegible] לאָזע צו 10 גולדען	17	—
[illegible] לאָזע " 20 "	20	75
[illegible] לאָזע " 40 "	42	25
[illegible] לאָזע " 40 "	39	75
[illegible]-לאָזע " 10 "	19	
[illegible]-לאָזע " 40 "	50	75
[illegible] לאָזע " 20 "	22	—
[illegible] לאָזע " 40 "	45	75

לאָזע.	פל.	קר.
[illegible] לאָזע צו 20 גולדען	24	—
פּעסטער לאָזע " 100 "	128	50
דעטטאָ " 50 "	65	50
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	30	50
ווינדישגרעטץ-לאָזע " 20 "	39	50
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד׳	118	—
[illegible]-לאָזע	111	—
וויענער לאָזע	122	75
ווערטה-פּאפּיערע		
אונגארישע גאָלדרענטע	116	17
אונגארישע פּאפּיערענטע	91	—
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98	75
טעמעשווער-באנאטער	96	80
זיעבענבירגישע	97	25
גאליציען	100	25
בוקאָווינער	95	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	131	75
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	96	50
פּפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדען-קרעדיט צו 5 אייגהאלב פּערצענט	102	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5½ פּערצענט	101	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדען-קרעדיט-אנשטאלט צו 5 אייגהאלב פּערצענט	100	—
דעטטאָ צו 6 פּערצענט	100	50
דער [illegible]	93	75
דער [illegible]	163	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.
Budapest, 1881. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

אבער זיא וואַרען צו ערוואַרטען. וויר האָבען אָפט ווידערהאָלט, דאס יעדעס איינגרייפען דער רעגיערונג אין דיא אינגערען פערהעלטניססע דער יודען נור שעדליך זיין קאַנן. דיא רעגיערונג האט זיך ניכט דאַרום צו קיממערן, וויא איין ראבבינער אויסזעהען זאָלל. דאס איזט זאַכע דער געמיינדע. איינע פאָרטשריטטליכע געמיינדע ווירד זיך איינען געבילדעטען מאַנן, איינע אָרטהאָדאָקסע געמיינדע איינען „גדול הדור" צום ראבבינער אויפנעהמען. דעם שטאאטע מוס זאָ עטוואס גאַנץ גלייכגילטיג זיין. ער האט נור דאַרויף צו זעהען, דאס איהם דיא שטייערן רעגעלמעסיג איינלויפען. אָב דיא שטייערצאהלער פאָרטשריטטלער אָדער אָרטהאָדאָקסע זינד, דאַרום זאָללטע ער זיך ניע קיממערן, ווענן ער ניכט מיט געוואַלט נייע שטרייטיגקייטען הערייפבעשוואָרען ווילל!)

*(דאס טעסטאמענט לאָרד בעאַקאָנספיעלד'ס.) אים לאָנדאָן ווירד פאָם 27-טען דיעזעס טעלעגראַפירט: „נון וואורדע דאס טעסטאמענט דעם גראָסען שטאאטסמאננעס זייטענס דער בעהאָרדע בעקאננט געמאַכט. דא ער קינדערלאָז שטארב, פערמאַכטע ער זיין גאנצעס פערמאָגען זיינעם נעפפען, דער עבענפאללס דע איזראעלי הייסט, דאָך נור אונטער דער בעדינגונג, דאס דאנן דיא קינדער אונד דיא שפעטעסטען נאַכקאָממען דיעזעס נעפפען דען נאַמען דע איזראעלי בייבעהאַלטען מיססען. דיא שפעטעסטע נאַכוועלט זאָלל וויססען, דאס דיא האָכגעשעטצטע פאַמיליע, דיא אין ענגלאנד איינען זאָלך הערפאָרראַגענדען ראַנג איינניממט, יידישער אבשטאממונג איזט!" — (לאָרד בעאַקאָנספיעלד וואר אלזאָ בעשטרעבט, ניכט נור זיינען צייטגענאָססען, זאָנדערן אויך דער שפעטעסטען נאַכוועלט צו צייגען, דאס ער אויף זיינע יידישע אבשטאממונג שטאָלץ איזט, דא איזראעל ווירקליך אונטער אללען פאָלקערשאַפטען דער ערדע דאס אויסערוועהלטע פאָלק גאָטטעס בילדעט! אין דיעזעם טעסטאמענטע ליעגט אלזאָ מעהר פערהערליכונג דעם יודענטהומס, אלס ווענן יעמאנד היעריבער 20 דיקע ביכער שרייבען מאַכטע!)

*(יודענהעטצע אין פרייסען.) איינע בערלינער דעפעשע פאָם 28-טען אַפּריל מעלדעט: אין אַרגעני (בייא דער שטאדט טהאָרן אין פרייסיש-פּאָלען) האט איין פאָלקסאויפשטאנד געגען דיא יודען שטאטטגעפונדען. דאס פאָלק ווירד פאָן דען לייטען שטאָקערס פאָרטוועהרענד געגען דיא יודען געהעטצט, ביז זיך דאסזעלבע טהאטזעכליך אן דען יודען פערגרייפט. אויספיהרליכעס היעריבער ווערדען ערסט דיא וויטערען דעפעשען מעלדען.

*(בעוועגונג געגען דיא רוססישען בעשטרעבונגען.) וויר האָבען זיינערצייט בערייטס געמעלדעט, דאס דער רוסישע קאַיזער אלעקסאנדער III. בעשטרעבט איזט, מיט אללען גראָס-מעכטען איראָפּא'ס איינען פערטראַג אבצושליעסען וועגען אויסליעפערונג דער פּאָליטישען פערברעכער. דער רוסישע קאַיזער גלויבט, אין דיעזער וויזע דען ניהיליסטישען אומטריעבען איין ענדע מאַכען צו קאָננען, דא דיא ניהיליסטען ביזהער אויס רוסלאנד געפליכטעט, אין פרעמדען שטאאטען זיך ניעדערגעלאססען אונד פאָן דא אויס פיר דיא דורכפיהרונג איהרער פערשוואָרונגס-פּלאַנע אין גראָסטער זיכערהייט פאָרטארבייטעטען. וויא וויר שאָן אויספיהרליך מיטגעטהיילט, וואר פירסט ביסמארק פיר דיעזעס פאָרהאבען זאָגלייך געוואָננען, אויך דער דייטשע רייכסטאג ערקלערטע זיך היעפיר. דאס וואר זעהר נאַטירליך, דא אין בערלין דיא „זאָציאַליסטען" אין דען לעטצטערען יאהרען ווידערהאָלט איבערפעללע געגען דען קאַיזער ווילהעלם פערזוכטען, גאַנץ זאָ, וויא דיא ניהיליסטען אין פעטערסבורג. נון ווירד אבער אוס לאָנדאָן פאָם 27-טען דיעזעס פאָלגענדעס טעלעגראַפירט: דיא ענגלישע רעגיערונג ווילל פאָן איינעם פערטראַגע מיט רוסלאנד וועגען געגענזייטיגער אויסליעפערונג פאָן פּאָליטישען פערברעכערן ניכטס וויססען. זיא זאָגט: דיא אָפפענטליכע מיינונג אין ענגלאנד ווירדע היערין איינע בעשרענקונג דער רעכטע דעס פּאַרלאמענטס ערבליקען, דא עס נור דיעזעס צושטעהט, איבער איינע זאָלכע וויכטיגע אנגעלעגענהייט צו ענטשיידען. איבערדיעס ווירדע עס דורך אננאהמע דיעזעס רוסישען פּלאנעס דען אנשיין געווינען, אלס ווירדע ענגלאנד צו גונסטען רוסלאנדס זיך זעלבסט דיא הענדע בינדען אונד פאָן רוסלאנד אבהענגיג ווערדען. ענגלאנד ווירד אלזאָ דיא קאָנפערענץ דער איראָפּעאישען גראָסמעכטע, וועלכע וועגען אבשלוס איינעס זאָלכען אויסליעפערונגס-פערטראַגעס צוזאממענטרעטען זאָלל, גאַר ניכט בעשיקען. דיא רעגיערונגען אנדערער שטאאטען זינד דער מיינונג, דאס דיא פּאַרלאמענטע איהרע צושטיממונג צום אבשלוססע איינעס פערטראַגעס וועגען אויסליעפערונג פּאָליטישער פערברעכער גערנע געבען ווירדען. אללענפאללס איזט דער צוזאממענטריטט דיעזער קאָנפערענץ וועגען דער ווייגערונג ענגלאנדס צווייפעלהאַפט געוואָרדען. (אם מייסטען דירפטע זיך דיא שווייץ וועגען דיעזעס ענטשלוסעס דער ענגלישען רעגיערונג פרייען. מאַן האט יא דער שווייץ שאָן פאָרמליך מיט איינעם קריעגע געדראָהט, ווענן זיא אויך פערנער דען פליכטיגען פּאָליטישען פערברעכערן אויף איהרעם געביעטע שוטץ געוועהרען וואָללטע!)

*(איינע שפרענג-פּולווער-פערשוואָרונג.) אים שמאָלניטץ (ציפסער קאָמיטאט) ווירד בעריכטעט: אם 24-טען דיעזעס וואורדע דעם היעזיגען יידישען רעגאַליען-פעכטער, הערררן לודוויג קליין, איינע מיט שפרענג-פּולווער געפיללטע פּאַטראָנע אינס פענסטער געלעגט. אלס דיעזעלבע עקספּלאָדירטע, וואורדע דיא וואָהנונג דעם פעכטערס שטאַרק בעשעדיגט, אבער אויך אללע הייזער אין דער נאַכבארשאַפט וואורדען ערשיטטערט אונד ערהיעלטען שטאַרקע ריססע. דיא גאנצע בעפאָלקערונג בעפינדעט זיך אין פאָלגע דעססען אין גראָסער אויפרעגונג. מאַן גלייבט, דאס דיא ארבייטער זיך געגען דען רעגאַליען-פעכטער פערשוואָרען האבען, איהן דורך שפרענג-פּולווער צו פערניכטען. עס איזט דיעס איינע ראַכע, וויל זיא זיך פיר דיא אָסטער-פייערטאגע אויס איינעם בענאַכבארטען דאָרפע בראַנגטוויין האָלען וואָללטען, וואָ דערזעלבע פער ליטער נור 16 קר' קאָסטעט, וועהרענד דער רעגאַליען-פעכטער דיעס ניכט צוליעס אונד זאָ דיא ארבייטער נאָטהיגטע, פאָן איהם דען בראַנגטוויין צו קויפען אום 30 קר' פער ליטער. (דער פעכטער, דער איינע גראָסע פּאַכט צאהלט, קאָננטע יא גאַר ניכט אנדערס טהון, אלס דאס העריינבריננגען פאָן פרעמדען בראַנגטוויין פערביעטען.)

איין מערקווירדיגער בריעף ראָטהשילד'ס.

הערר מ' עהרענטהייל האט אים זעכסטען העפטע זיינעס „יידישען פאַמיליענבוכעס" איינע בעשרייבונג דער פרייהעררליכען פאַמיליע ראָטהשילד זייט איהרעם ענטשטעהען ביז אויף דען היטיגען טאג בעגאָננען, דיא נון אים ערסטען באָגען דעם זיעבטען העפטעס צום אבשלוססע געלאנגט איזט. דיא בעשרייבונג איזט זאָ קלאָר, זאָ דייטליך אונד זאָ אויספיהרליך, וויא זיא זיך ביזהער נאָך אין קיינעם אנדערן בוכע זאָ פאָללשטענדיג פאָרפינדעט. דא אונס דער בערייטס געדרוקטע ערסטע באָגען דעס 7-טען העפטעס פאָרליעגט, ענטנעהמען וויר דעמזעלבען איינען האָכסט אינטערעססאנטען בריעף דעס פרייהערן סאלאמאָן פאָן ראָטהשילד, דער ביזהער זעלבסט דען יידישען געשיכטסשרייבערן, וויא גראַעץ, קאַססעל אונד אנדערען אונבעקאננט געבליעבען איזט. סאלאמאָן פאָן ראָטהשילד וואר נעמליך דער ערסטע יודע אונזערער מאָנארכיע, דעם דיא רעזידענץ-שטאדט וויען אים יאהרע 1843 דאס עהרענבירגערעכט ערטהיילטע. אָבגלייך סאלאמאָן פאָן ראָטהשילד, דער בעגרינדער דעם וויענער ראָטהשילד-הויזעס, דאמאלס שאָן באַראָן וואר, האט זיינע ערנעננונג צום עהרענבירגער דער רעזידענץ-שטאדט דאָך פאַסט אין גאַנץ איראָפּא פיעל

עליזאבעטה האט אין איהרעם שנעללען געדאנקענפלוגע דאס, וואס זיא עבען ערפאהרען, מיט דעם פריהערען, וואס זיא פאָם הערצאָג פאָן דעוואָנזהירע פערנאָממען. „יונגער מאַנן! (זאגטע זיא צו טיראדאָ) איהר רעדעט זאָ, דאס מאַן אייך מיט גאנצער זעעלע גלויבען דאַרף אונד זאָ זאָללט איהר זעהען, דאס איך מיך וואָהל אויף דיא האָהע אייערער אנזיכטען ערהעבען קאַנן. איך מאַכטע אייך אונד אייערע יידישען ברידער גערנע אין ענגלאנד אויפנעהמען, שאָן אום אייערע טרייען דיענסטע צו בעלאָהנען, אונד וויל איך ווייס, דאס איהר יודען איין פלייסיגעס, געלד-ברינגענדעס פאָלק זייד, „דאס פיעל קאַפּיטאל אין דאס לאנד ברינגט אונד האנדעל אונד פערקעהר בעלעבט. איך מאַכטע גערנע אין מיינעם שטאאטע דאס געזעטץ דער גלויבענס-פרייהייט פערקינדען. יעדער מענש זאָללטע ווירקליך דאס רעכט האבען, זיך בעליעביג מיט זיינעם גאנצען געפעקע, אין וועלכעם שטאאטע אימער, איינצוקוואַרטירען; דער שטאאט היננעגען זאָללטע קיין רעכט בעזיטצען, זיך דיא לייטע צו בעזעהען אונד איהנען בעדינגונגען פאָרצושרייבען. יעדער שטאאט, דער זיך איינבילדעט, דאס אללע זיינע בירגער זיך נור צו איינעם גלויבען בעקעננען מיססען, ווירד צו איינעם גרויזאַמען שטאאטע דער אינקוויזיציאָן! דיא בירגער איינעס שטאאטעס קאָננען נור דאנן אונטער איינאנדער צור רוהע געלאנגען, ווענן זיא געלערנט האבען, איינען יעדען אין זיינעם גלויבען געהען צו לאַססען, וויא ער וויל — אונד ניכט איין בירגער-רעכט אים היממעל אנצוערקעננען, דאס מיט דער בירגער-פפליכט אויף ערדען אין שטרייט צו געראַטהען פערמאַג. — וואהרליך! דיא מענשען ווערדען פריהער ניכט צו איינעם רוהיגען בעשטרעבע איהרעס געוועבעס אין שטאדט אונד לאנד געלאנגען, אלס ביז זיא דען אללגעמיינען פריעדען אין גלויבענס-זאַכען געשלאָססען האבען. אונד דעננאָך קאַנן איך עס ניכט! — זאָ וועניג וויא איהר איינען לאָהן געפאָדערט האבט, בעפאָר איהר מיר אייערע וויכטיגען נאַכריכטען היננטערבראַכט האבט, זאָ וועניג מאַג איך אייך איינען לאָהן פערהייסען, דען איך אייך ניכט געוועהרען קאַנן. דיא גלויבענס-פּאַרטייען אין ענגלאנד האלטען זיך יעטצט שטיל צו איינאנדער, וויל זיא וויססען, דאס איך דאס רעכט איינער יעדען פּאַרטייא שיטצע, אינדעם זיא דאָך אללע איינגעבאָרענע ענגלענדער זינד. איהר אבער ווערעט איין פרעמדעס עלעמענט, פרעמד אן פאָלק, זיטטע אונד גלויבען, אונד ווענן איך אייך דאהער דיעזעם ענגלאנד אויפצווינגען וואָללטע, זאָ ווירדען זיך אללע דאַגעגען פעראיינינגען, אונד היערין מיסטע מיינע מאַכט אונד דאנן אויך מיין ווילע שייטערן."

יאקאָב טיראדאָ קאָננטע אָדער וואָללטע אויף דיעזע איינשפּראַכע דער קאָניגין ניכטס ערווידערן. וואָראויף דאנן דיא קאָניגין ווייטער זאגטע: „עס ווערע אונזער וואונש, אייך אין אונזערעם דיענסטע אין דער גראָסען זאַכע צו פערווענדען, איבער דיא איהר אונס דיא ערסטע בעשטיממטע נאַכריכט געבראַכט. אללערדינגס מוס היעריבער דאס גראָסטע שטיללשווייגען אונד טיעפסטע געהיימניס בעאָבאַכטעט ווערדען, זעלבסט פיעלע פאָן מיינען ראַטהגעבערן דירפען פאָרלייפיג ניכטס דאַפאָן וויססען. ווערעט איהר דאהער וואָהל אים שטאַנדע, אונס איבער אייערע פערזאָנליכקייט איינענד איין גלויבהאַפטעס צייגניס פאָרצולעגען?"

טיראדאָ פערביינגטע זיך אונד שפּראַך: „„איך קאַנן עס, מאַיעסטעט!"" — דאבייא האָלטע ער אויס זיינער פערבאָרגענען טאשע איין פּאַפּיער הערפאָר, ענטפאַלטעטע עס אונד איבערריכטע עס דער קאָניגין. עס וואר איין שרייבען דעס פרינצען פאָן אָראַניען, אין וועלכעם דיא טרייע אונד דיא היננעבונג טיראדאָ'ס פיר דיא זאַכע דעס נייען רעכטעס גערימט ווירד אונד אין וועלכעם דער פרינץ דען טיראדאָ אללען עמפּפאהל, וועלכע צו דען פריינדען אונד גאָננערן דעס פרינצען געהאָרען. (דען פרינצען ווילהעלם פאָן אָראַניען, דער זיך אין דען ניעדערלאַנדען אן דיא שפּיטצע דער פרייא-שאַרען שטעללטע, וועלכע געגען דען שפּאַנישען קאָניג פיליפּפּ קעמפּפטען, קעננען אונזערע לעזער בערייטס אויס דעם 16-טען קאַפּיטעל דיעזעס ראָמאַנעס.)

דיא קאָניגין לאָז דיעזעס שרייבען מיט בעדאַכט אונד זאגטע דאנן: „איך בין מיט אייך פאָללקאָממען צופריעדען, אונד נון ראַש צום ווערקע! האָרעט וואָהל אויף מיינע בעפעהלע; איהר בעגעבעט אייך זאָפאָרט אויף אייער שיפף צוריק אונד מאַכעט עס רייזע-פערטיג. מאָרגען ווערדען וויר אייך פערזיעגעלטע בריעפע אן אונזערען אדמיראַל, סיר פראַנציס דראַקע, צוקאָממען לאַססען, אונד איהר פאָהרעט דאַמיט נאָך דעם האַפען פאָן שפּיטהעד, וואָ דער אדמיראַל מיט זיינען קריעגס-שיפּפען פערוויילט. איהר זעגעלט דאנן אלסבאַלד מיט איהם דאַהין אָב, וויא איך עס אין מיינעם שרייבען אנאָרדנען ווערדע. וויר וואָללען עס אייך זאגען: עס געהט נאָך דען שפּאַנישען קיסטען, אום דאָרט נאָך איינמאַל אללעס צו ערקונדען, וואס איהר בעריכטעט האבט. ביי דיעזער געלעגענהייט אבער זאָללען אללע שפּאַנישען קריעגס-שיפּפע דענען איהר בעגעגנעט, צערשטאָרט אונד פערניכטעט ווערדען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

ענגלישע רעגירונג אום הילפע. ער פראָטעסטירטע
געגען דען קריעגערישען איינפאלל דער פראנצאָ-
זען אונד זאגטע: „טוניס האבע אלס איין טהייל
דעם טירקישען רייכעס אנשפרוך אויף דען שוטץ
דער גראָססמעכטע" — אונד דיעזען שוטץ דער אייראָפעאישען מעכטע רופט נון דער ביי פאָן טוניס
אן. — דער ביי בעפאהל זיינען גובערנערען אין קעף
אונד בעשא, קיינען קאמפף געגען דיא פראנצאָזען
איינצונעהמען, זאָנדערן דיעזע שטערטע דען פראנ-
צאָזען צו איבערגעבען אונד נור געגען איהרע בע-
זעטצונג צו פראָטעסטירען.

איינע געסטערן אבענד איינגעטראָפפענע דע-
פעשע מעלדעט: דער פראנצאָזישע גענעראל טע-
לעגראפירט אויס דער טונעזישען שטאדט קעף, דאס
דער גובערנער פאָן קעף אים לעטצטען אייגענבלי-
קע, נאכדעם דיא פראנצאָזען בעריייטס אללע אנ-
שטאלטען צור ערשטירמונג דיעזער שטאדט גע-
טראָפפען, דיעזע שטאדט פרייוויללינ דען פראנצאָ-
זען איבערגאב. דיא פראנצאָזען ריקטען אלזאָ אונ-
געהינדערט אין קעף איין. דיא טונעזישען קאנאָנען
אין קעף ווארען געלאדען, פייערטען אבער ניכט.
אויף דיא נאכריכט זיינעס גובערנערס פאָן בעשא,
דאס דיא פראנצאָזען הערצנאהען, ליעס דער ביי
דעם פראנצאָזישען גענעראל-קאָנזול איינען פראָ-
טעסט איבערגעבען, אין וועלכעם דער ביי ער-
קלערט, דאס דער איינמארש דער פראנצאָזען אין
טוניס ג ע ג ע ן דאס פאָלקעררעכט איזט. דיעזער
ביי פאָן טוניס האט אויך שאָן זיינען פראָטעסט
געגען דיעזען איינמארש דער פראנצאָזען אן דאס
עסטעררייך-אונגארישע אויסווערטיגע מינסטעריום גערישטעט.

דיא היינטע פריה הער פערעפפענטליכטען
דעפעשען מעלדען: דער פראנצאָזישע גענעראל,
נאמענס רישטער, איזט פאָרגעסטערן אויף זיינעם
קריעגסצוגע אין טוניס פלאָטצליך זעהר געפעהר-
ליך ערקראנקט. וויא עס היסט, וואירע דערזעלבע
פאָן איינעם געהירנשלאגע געטראָפפען אונד מיט-
טע נאך לא קאללע (אין אלגיער) געפיהרט ווערדען.
זיינע ארמעע מוסטע זיך נון מיט דער צווייטען
פראנצאָזישען ארמעע אונטער דעם גענעראל ווענ-
סאראָן פעראייניגען. אין דער פראָווינץ אראַן (אים
וועסטען פאָן אלגיער) איזט איין קליינער אויפשטאנד
דער אראבער געגען דיא פראנצאָזען אויסגעבראָ-
כען, דער אבער לייכט אונטערדריקט ווערדען ווירד,
וייל זיך דיא איבריגען אראבישען שטעממע אן דיע-
זעם אויפשטאנדע ניכט בעטהייליגען וואָללען. —
פראנקרייך וויל נעמליך איטאליען איינען פריעדלי-
כען פערגלייך טרעפפען. דא פראנקרייך טוניס בע-
זעטצט, זאָ זאָלל דאנן איטאליען טריפאָליס בעזעט-
צען דירפען, וואָביא עס אויף דיא אונטערשטיט-
צונג פראנקרייכס רעכנען קאָננטע. נון וויל ענג-
לאנד עגיפטען בעזעטצען אונד שפאניען וויל מא-
ראָקקאָ האבען, אונד זאָמיט קאָנן דער פאלל איינ-
טרעטען, דאס גאנץ נאָרד-אפריקא אייראָפעאישען
רעגענטען געהאָרען ווירד: עגיפטען אן ענגלאנד,
טריפאָליס אן איטאליען, טוניס אונד אלגיער אן
פראנקרייך אונד מאראָקקאָ אן שפאניען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(ק ע מ פ פ ע א ו נ ט ע ר ד ע ן י ו ד ע ן
א י ן ג א ל י צ י ע ן.) דיא קאָנפערענץ אים וויע-
נער קולטוס-מיניסטעריום וועגען רעגעלונג דער
יידישען געמיינדע-אנגעלעגענהייטען קאָממט נאָך
אימטער ניכט צור רוהע. אין גאליציען ווירד אין דען
איינצעלנען געמיינדען העפטיג געקעמפפט. זאָ ווירד
אין איינער וויענער צייטונג אויס פרשעמישל פאָם
26-טען דיעזעס פאָלגענדעס בעריכטעט: דער פאר-
טייען-קאמפף אים שאָסע דער יודענהייט גאליציענס
איזט ענטבראנט. דיא אויסגעוועלט וויס ניכט, וואס
דאריבער צו דענקען זיא. עס מאכט פאָרמליך דען
איינדרוק, אלס ווענן דיא יידען, דיא פאָן אויסען
מעהר קיינען דרוק צו עמפפינדען האבען, ניגמעהר
דען גראָססטען אייפער ענטוויקעלן, איינאנדער צו
גרונדע צו ריכטען. דיעזעסמאל וואורדע דאס פייער
דער צוויעטראכט דורך איינע גערדוקטע פעטיציאָן
ענטצינדעט, וועלכע ראבבינער שרייבער אויס קראַ-
קויא אן זיינע אנהענגער צור זאממלונג פאָן אונ-
טערשריפטען פערזענדעט, דאמיט דער קולטוסמי-
ניסטער זיינען געזעטצענטוואורף וועגען רעגעלונג
דער יידישען געמיינדע-פערהעלטניססע פאללען
לאססע. אין דעם פרוואט-שרייבען דעם הערדן
ראבבינערס שרייבער, וועלכעם דער איינגעזענדעטען
פעטיציאָן ביגעלעגט וואר, הייסט עס אונטער אנ-
דערם: „טהייערע גלייבענס-ברידער! אונזערע רע-
ליגיאָן איזט אין געפאהר! — דיא וויענער פאָרט-
שריטטסלייטע האבען דען קולטוס-מיניסטער דאצו
בעוואָגען, איינען געזעטצענטוואורף וועגען רעגעלונג
דער יידישען געמיינדע-פערהעלטניססע אויסצואר-
ביטען. וואס הייסט דאס „ר ע ג ע ל ו נ ג דער
י י ד י ש ע ן געמיינדע-פערהעלטניססע? איינע
רעגעלונג איזט ניכט יידיש. אין אונזערער היליגען
תורה הייסט עס: „איהר שטעהט היינטע אללע פאָר
דעם עוויגען אייערעם גאָטטע, אייערע הייפטער, איי-
ערע שטעממע, אייערע אלטעסטען אונד אייערע
אויפזעהער, אללע מעננער איזראעלס; אייערע
קינדער, אייערע וויבער אונד זעלבסט דער פרעמד-
לינג, דער אין דיינעם לאגער זיך בעפינדעט, פאָן
דיינעם האָלצהויער ביז צו דיינעם וואסער-שאָפּפער.
(אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם, ראשיכם,
שבטיכם, זקניכם ושוטריכם, כל ישראל, טפכם,
נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך, מחוטב עציך עד
שואב מימיך.) דא זיעהט מאן יא, דאס וויר יידען
קיינע רעגעלונג ברויכען. הייפטער אונד שטעממע,
אלטעסטע אונד אויפזעהער, קינדער, וויבער,
פרעמדלינגע, האָלצהויער אונד וואססער-שאָפּפער,
אללע, אללע מיססען דורכאיינאנדער געמישט זיין,
ווענן זיא ווירקליך פאָר גאָטט שטעהען וואָללען! —
גאָטט וואָללטע קיינע רעגעלונג, וויל דיעזעס אונ-
יידיש איזט! דאס ווירד יעדער אויס דעם פסוק ער-
זעהען קאָננען. — אונד דאנן האבען דיא פאָרט-
שריטטלער דען מיניסטער אויך נאָך דאפיר געוואָנ-
נען, דאס יעדער ראבבינער איינען בעשטיממטען
גראד וועלטליכער בילדונג בעזיטצען מיססע! דאס
געשיעהט נור דאהער, וויל דיא פאָרטשריטטלער
דיא חכמת התורה פעראכטען; זיא מאָכטען דיעזע
פעררענגען, אום אן איהרע שטעללע דאס הבל
הבלים דער בילדונג צו זעטצען! יעדער, דער נאָך
איינען פונקען יראה ואהבת התורה בעזיטצט, מוס
דאהער דיא פעטיציאָן אונטערצייכנען, דאמיט דער
קולטוס-מיניסטער זיך ניכט פאָן דען פאָרטשריטט-
לערן צו איינער זאָלכען רעגעלונג פערלייטען לאס-
סע, וועלכע מיט דעם פאָרטבעשטאנדע דעם וואה-
רען אָרטהאָדאָקסען יודענטהומס אונפעראיינבאר
איזט!" — דיא מיטגליעדער דער היעזיגען „מחזיקי
הדת" האבען דיעזע פעטיציאָן זאָגלייך אונטערצייכ-
נעט. דא יעדאָך אין גאליציען נאָך קיינע טרעננונג
עקסיסטירט, זאָ איזט עס נור נאטירליך, דאס מאנ-
כע מיטגליעדער דעם מחזיקי הדת-פעראיינעס אויך
מיטגליעדער דעם געמיינדע-פאָרשטאנדעס זינד. —
דיעזע פינטען אלזאָ איהרען אונטערשריפטען אונ-
טער דער פעטיציאָן אויך דיא וואָרטע הינצו: מיט-
גליעדער דעם קולטוספאָרשטאנדעס". עס וואר אלזאָ
צו בעפירכטען, דאס דער קולטוסמיניסטער דורך
דיעזע אונטערשריפטען זיך טיישען לאססען ווירד,
דאס אויך דער פאָרשטאנד דער היעזיגען יידישען
קולטוס-געמיינדע ווירקליך ג ע ג ע ן דיא רעגע-
לונג דער יידישען געמיינדע-פערהעלטניססע ארביי-
טעט. אין איינער הייטע אבגעהאלטענען זיטצונג
דער געמיינדע-רעפרעזענטאנץ וואורדע דאהער דער
בעשלוס געפאסט, אן דען קולטוסמיניסטער איינע
פעטיציאָן איינצוזענדען מיט דער ביטטע, דען פאָן
איהם פערפאססטען ענטוואורף דעם רייכסראטהע צו
אונטערברייטען, דאמיט ער צום געזעטצע ערהאָבען
ווערדע, דא דיא רעגעלונג דער געמיינדע-פערהעלט-
ניססע עבען אין גאליציען פאָן גראָססטער נאָטה-
ווענדיגקייט איזט. דיא „מחזיקי הדת"-לייטע האבען
נון ערקלערט, איהרע שטעללען אלס מיטגליעדער
דער געמיינדע-רעפרעזענטאנץ ניעדערצולעגען.
(דיעזע שטרייטיגקייטען זינד האָכסט בעדויערליך.)

פעלליעטאָן.

צוויא שוועסטערן.

(109-טע פאָרטזעטצונג.)

„„איך וויס דען גראָסען אויגענבליק צו שעטצען,
דער מיך פאָר אייערער מאיעסטעט ערהאבענעם אנטליטץ
געבראכט (זאגטע יאקאָב טיראדאָ וויטער). ערהאבענע קאָ-
ניגין, איך בין איין פריוואטמאנן, איך בין בלאָס איין קעמפ-
פער פיר דיא מענשהייט, דערין רעכט איך נענען דיא שפא-
נישע גרויזאמע וועלטהערשאפט אונד נענען דיא שפאני-
שע אינקוויזיציאָן פערטהיידיגען וויל. דיעזעם קאמפפע
איזט מיין לעבען געווידמעט, זאָ געריגג אונד אונבעדייטענד
איך זאָנסט בין. — אייערע מאיעסטעט לעכעלן אונד בע-
טראכטען מיך וואהרשיינליך אלס איינען שווערמער אונד
טרוימער. ניין, מאיעסטעט איך שווערמע אונד טרוימע ניכט.
איך בין איין שפאניער. איין קאטהאָליק אונד איין מאנך
געוועזען. אבער דיא אינקוויזיציאָן האט מיר גאר צו פיע-
לעס געטהאן; זיא האט מיינע עלטערן אויף דעם שייטער-
הויפען פערבראנגט, מיינע שוועסטער אים קערקער געמאר-
טערט, מיך אין מיינער קינדהייט צום מאָנך ערצאָגען. דאָך
דיא נאָטטליכע גערעכטיגקייט מאכט אללע פריפעלטהא-
טען צו שאנדע. געראדע מיין לעהרער גוראָנימאָ, דען מיר
דיא גייסטליכקייט זעלבסט געגעבען, מאכטע מיך מיט מיי-
נעם פורכטבארען געשיקע אונד מיט מיינער אבשטאממונג
בעקאננט. דער אויפרוהר מיינער זעעלע ריס מיר דיא אויפ-
געצוואונגענע בינדע פאָן דען אויגען, אונד איך וואוסטע נון,
וואָפיר איך צו לעבען האבע. דארום, קאָניגליכע מאיעס-
טעט, וואָללטע איך דאָן אנטאָניאָ נאָך ענגלאנד בריינגען,
אום דורך איהן דעם גרויזאמען שפאנישען הערישער נייע
נעגנער צו שאפפען.""

„איך גלויבע איהם, (ערווידערטע עליזאבעטה) איך
מאכטע איהם גאנץ גלויבען, אבער זאגעט מיר זעלבסט, קאָנן
איך דיעס טהון? געשטאנדעט יא איהר זעלבסט, דאס איהר
איין שפאניער, איין קאטהאָליק אונד זאָגאר איין מאָנך
זייד; איהר זייד אלזאָ אייערעם פאטערלאנדע, אייערעם גלוי-
בען אונד אייערעם גייסטליכען-אָרדען אונטרייא געוואָרדען,
וויא זאָלל איך אייער טרייע טרויען?"

„„אייערע צווייפעל, ערהאבענע קאָניגין, זינד גערעכט.
דארום ערלויבעט מיר נאָך מיינע מיטטהיילונג מיט פאָלגענ-
דעם צו ערגענצען: איך בין איין מאראנע, בין איין אב-
קאָממלינג יענער יודען, וועלכע צור אננאהמע דעם קאטהאָ-
לישען גלויבענס געצוואונגען וואָרדען זינד, אונד ווייטערעם
פאָן דען קאטהאָליקען זאָ גרויזאם פערפאָלגט ווערדען. וויר
האבען לאנגע געדולדעט. יעטצט זינד וויר נון ערוואכט אונד
מיט אונזערען ווינציגען קרעפטען וואָללען וויר אללעס מאָג-
ליכע צור בעקעמפפונג דיעזער טיראנייא אנווענדען. אין
דער וואנ-שאאלע דער נאָטטליכען פאָרזעהונג וויעגט איין
זאנדקאָרן גלייך איינעם בערגע, ווענן עבען דיא פאָרזעהונג
דיעזעס זאנדקאָרן צו פערווענדען געדענקט. — יא, קאָניגין,
איך בין איין שפאניער, אבער ווענן איך זעהע מיין פאטער-
לאנד ערדריקט אונד פעראדעט, דיא רייכסטע זיינער פראָ-
ווינצען אין דען שטויב געטרעטען, זיין פאָלק אין פערדאמ-
מונג אונד קערקערשאפט געשטירצט — וויא זאָללטע איך
מיך ניכט נעגען יענע פורכטבארען הענקערס-הענדע ערהע-
בען, וועלכע דיעזעס שאָנע שפאניען אין איינען פריעדהאָף,
אין איינע ווסטע, אין איינען קערקער פערוואנדעלן. — יא
איך וואר אויך קאטהאָליק, אבער וואר דאס ניכט אויך
לוטהער? ווארען דאס ניכט אויך מעלאנכטהאָן, קאלווין
אונד צווינגלי, וועלכע דיא שווערען קעטטען דעם פאפסט-
טהומעס צערריססען, דאס דריקענדע יאָך דער ראָמיש-
קאטהאָליקען אבגעשיטטעלט אונד איינע נייע לעהרע נעגרינ-
דעט האבען; זעלבסט אייער קאָניגליכער פאטער היינריך
וואר פריהער איין צו פראָממער ראָמישער קאטהאָליק, בע-
קאם זאָגאר פאָם פאפסטע דען טיטעל „פערטהיידיגער דעם
ראָמיש-קאטהאָלישען גלויבענס", האטטע אבער נאכהער דאָך
דען נייען לוטהערישען גלויבען אין זיינער געשטאלט אנגע-
נאָממען. — נון, מאיעסטעט, מיינע לעהרע, צו דער איך מיך
בעקענגע, איזט קיינע נייע, זיא איזט דיא אלטע אנגעשטאמ-
טע לעהרע מיינעס פאָלקעס, וועלכע זייט יאהרטויזענדען
פאָן פאטער אויף זאָהן איבערליעפערט וואורדע. ווארום
זאָללטע איך מיך ניכט צו איהר צוריקפינדען, נאמענטליך
דא איך דיא גרויזאמקייט דער אנדערען קאָנפעססיאָנען גע-
נוגזאם קעננען געלערנט האבען; יא, מאיעסטעט, איך בין איין
פיהרער דער מאראנען; איך בין אויסגעזאנדט, אום דיעזען
אונגליקליכען מאראנען איין אזיל, איינע פריישטעטטע, צו
זוכען אין איינעם לאנדע, וואָ מאן נעניינש ווערע, דאס רעכט
אונד דיא פרייהייט דעס גלויבענס אנצוערקעננען. עס האט זיך
איינע קליינע שאאר פאָן געטרייען אום מיך געזאממעלט,
אונד דיא וויא איך ביז צום לעטצטען אטהעם-צוגע געגען
שפאניען אונד דיא אינקוויזיציאָן צו קעמפפען בערייט איזט.
וויר טהון דיעס אויך אָהנע צו וויססען, אין וועלכעם וויג-
קעל דער ערדע וויר צור רוהע קאָממען אונד אונזערע קאָפ-
פע אין זיכערהייט ניעדערלעגען ווערדען. — ערהאבענע קאָ-
ניגין; יעטצט וויססעט איהר אללעס, יעטצט ענטשיידעט!"